

Den dramaturgiska modellen

När du tittar på en films uppbyggnad kan det vara bra att ha en modell att utgå ifrån. Följande dramaturgiska modell är vanlig och enkel att använda. Det är dock inte alltid så att man kan se en skarp gräns mellan de olika momenten.

Anslag

Presentation

Fördjupning

Konfliktupptrappning

Point of no return

Konfliktförlösning

Avtoning

Innan filmen analyseras utifrån den dramaturgiska modellen kan det vara bra att fastslå filmens **premiss**. Premissen är filmens budskap formulerat så kort som möjligt. I en film ska det bara finnas en premiss och allting i filmen ska kunna knytas till denna. Exempel på premiss kan t ex vara: kärleken övervinner allt eller synden straffar sig själv.

Anslag

Anslaget är filmens inledning/början. Dess huvudsyfte är naturligtvis att skapa intresse och därför innehåller anslaget så gott som alltid en händelse. Man brukar tala om att anslaget ska uppfylla fyra krav:

- * Anslaget ska skapa en framåtrörelse. Vi tittare måste bli nyfikna!
- * Filmens huvudkonflikt ska presenteras. Vi tittare måste veta vad filmen kommer att handla om. Naturligtvis finns det flera konflikter/händelser i filmen, men i anslaget ska huvudkonflikten komma fram. Det är denna som får sin lösning i konfliktförlösningen.
- * Huvudpersonen ska försättas i så stort underläge som möjligt. Underläget gäller i förhållande till huvudkonflikten och detta för att vi tittare ska identifiera oss med honom/henne. Vi människor fungerar så att vi tar parti för den som har sämre förutsättningar för att lyckas.
- * Anslaget ska vara kort. Det normala är cirka tre minuter, men kortare är bättre.

Anslaget ska vara så tydligt som möjligt. Nyanserna i filmen får komma senare. Det viktigaste är att publiken är fast och beredd att ta emot den information som kommer i presentationen.

Presentation

Presentationen innebär en utförligare beskrivning av konflikterna, karaktärerna och relationerna i filmen. Vi får nu träffa de viktigaste personerna och vi vet nu i vilken miljö filmen kommer att utspela sig. Fler konflikter kommer också upp till ytan.

Vanliga **rollfigurer** vi kan stöta på i en film är:

- * **Den drivande karaktären** är den som sätter i gång hela händelseförloppet. Personen finns med i hela filmen och utvecklas inte under filmens gång. Utan den drivande karaktären skulle det inte bli någon film och han/hon segrar/besegras i konfliktförlösningen i slutet.
- * **Antagonisten** är den som står mot den drivande karaktären. De vill motsätta saker och möts i konflikt- förlösningen, där en vinner och en förlorar. Antagonisten kör sitt race och inte heller han/hon förändras under filmen.
- * **Huvudkaraktären** är den som utvecklas i filmen. Från början är han/hon långt från sitt mål, men undan för undan utvecklas han/hon och när filmen slutar har han/hon nått sitt mål (eller nästan). Personen har i alla fall förändrats och lärt sig något. Huvudkaraktären ska inte förväxlas med huvudrollen, även om de vanligt- vis är samma. Ibland kan antagonisten vara huvudrollen och den vi ska identifiera oss med.
- * **Sidorollerna** (birollerna) har till uppgift att förtydliga den utveckling som huvudkaraktären genomgår. Det finns olika varianter. En sidoroll kan vara lik huvudkaraktären och utvecklas på samma sätt. En sidoroll kan vara olik huvudkaraktären och utvecklas på samma sätt. En sidoroll kan vara lik huvudkaraktären, men ut- vecklas på ett annat sätt. En sidoroll kan vara olik huvudkaraktären, och utvecklas på ett annat sätt.
- * **Närmaste relation** är starkt kopplad till en annan roll, t ex huvudrollen, och fungerar bara i förhållande till denna. Uppgiften är att ge oss i publiken mer information om t ex huvudrollen. Det är ofta genom samtal med den närmaste relationen som vi får reda på t ex huvudrollens tankar och känslor. Det är också den närmaste relationen som ibland kan visa känslor (rädsla, undran) som t ex huvudrollen inte kan visa.

Fördjupning

I fördjupningen får vi veta lite mer om olika personer och varför de gör som de gör. Detta måste vi få veta för att kunna engagera oss i historien. Vad vi vet om en person kan delas in i tre delar:

- * **Det vi får veta.** Detta är egentligen inte så mycket, oftast bara några få karaktärsdrag.

* **Det vi gissar oss till.** Utifrån den information vi har om en person, lockas vi använda oss av vår fantasi, kännedom och våra fördomar, och lägger på så sätt till egenskaper. Det är så vi fungerar och det hjälper filmskaparna otroligt mycket.

* **Det vi inte får veta.** Av naturliga skäl är det mycket vi inte får veta om personerna i en film. Det viktigaste är dock att inte utelämna sådan information som är relevant för att karaktärerna ska kunna framstå som levande personer.

Det är viktigt att känna till att viktig information måste presenteras tydligt, gärna tre gånger. Detta för att vi i publiken måste förberedas så att vi hinner reagera. Sådana förberedelser brukar kallas **planteringar**. Viktig information planteras alltså för att vi i publiken ska kunna hänga med och för att handlingen ska bli tydlig. Ser du mycket film blir du snart van vid att se dessa planteringar.

Konfliktupptrappning

Det är under konfliktupptrappningen det börjar hända saker. Steg för steg trappas konflikten upp tills den når klimax, d v s **Point of no return** (ingen återvändo). Varje film har så klart flera konflikter, men bara en huvudkonflikt eller huvudhandling och det är den som når point of no return och sedan får sin upplösning i konfliktförlösningen. Delkonflikterna måste finnas för att publiken ska vara intresserad och de tillför ny energi till filmen. Delkonflikterna måste peka i samma riktning som huvudkonflikten och bör följa samma mönster. Varje konflikt följer också den dramaturgiska modellen, med premiss, presentation o s v.

Konfliktförlösning

Konfliktförlösningen är nyckelscenen och det är här huvudkonflikten får sin upplösning. Här avgörs slutstriden och publiken får veta hur det går. Här skulle egentligen filmen kunna vara slut, men...

Avtoning

Konfliktförlösningen försätter ofta publiken i en känslösam upprörd stämning, och vi har behov av att få följa huvudpersonerna en stund till. Vi vill se hur de reagerar på det som hänt och kunna glädjas eller sörja tillsammans med dem. Det är detta som är avtoningen och den ger oss chansen att samla ihop oss. Ibland kan också avtoningen innehålla en framåtrörelse. Då är det meningen att vi själva ska fantisera kring fortsättningen eller kanske förberedas för en uppföljare.